

Bogdan **KOWNACKI**
Stanisław **FOREMNY**

WYMAGANIA NATO W ZAKRESIE ZAPEWNIENIA JAKOŚCI W OPARCIU O PUBLIKACJE STANDARYZACYJNE TYPU AQAP

Streszczenie: w artykule przedstawiono politykę jakości państw NATO obejmującą metody i narzędzia wzajemnego zapewniania jakości dostaw wyrobów będących przedmiotem umów międzynarodowych oraz kryteria do stosowania wymagań związanych z zapewnieniem jakości

1. POLITYKA JAKOŚCI NATO.

Polityka jakości państw NATO obejmuje metody i narzędzia wzajemnego zapewniania jakości dostaw wyrobów będących przedmiotem umów międzynarodowych. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, nadzorowanie jakości realizowane jest w ramach procesu Rządowego Zapewniania Jakości (GQA). Proces ten polega na nadzorowaniu spełnienia wymagań jakościowych zawartych w umowie na rzecz państwa zamawiającego przez upoważnioną instytucję w państwie dostawcy. Głównym celem Rządowego Zapewniania Jakości jest działanie zapewniające, że wymagania kontraktu dotyczące jakości są przez dostawcę spełniane. W wielu państwach członkowskich NATO system ten objął również umowy wewnętrzne. Proces GQA dla zakupów wojskowych, oparty jest na zasadzie posiadania przez dostawcę wdrożonego systemu jakości, który jest w stanie zapewnić jakość wyrobu określoną przez umowę. Zasady realizacji Rządowego Zapewnienia Jakości oraz zarządzania jakością ustalone są przez NATO w porozumieniu standaryzacyjnym STANAG 4107. Dokument ten wprowadza publikacje standaryzacyjne typu AQAP, które stanowią uzupełnienie wymagań jakościowych norm ISO 9001, 9002, 9003, (ISO 9001:2000) lub też stanowią odrębne wymagania (AQAP 131 i 150, 160).

Podstawowymi dokumentami zawierającymi wymagania systemu jakości są AQAP-y typu kontraktowego, uwzględniające niezbędne elementy do sterowania jakością oraz dotyczące identyfikacji obszaru do nadzorowania przez Przedstawiciela Zapewnienia Jakości (QAR).

NATO-wski System Zapewnienia Jakości wymaga stosowania dokumentów typu AQAP oraz związanych norm rodziny ISO 9000.

Obecny zbiór AQAP-ów typu kontraktowego zawiera wszystkie wymagania odpowiednich norm ISO oraz, tam gdzie ma to zastosowanie, stosowne uzupełnienia NATO.

Tak więc AQAP-110 „Wymagania NATO dotyczące zapewnienia jakości podczas projektowania, prac rozwojowych i produkcji” zawiera wymagania ISO 9001, AQAP-120 „Wymagania NATO dotyczące zapewnienia jakości podczas produkcji” zawiera wymagania ISO 9002, AQAP-130 „Wymagania NATO dotyczące zapewnienie jakości podczas kontroli i badań” zawiera wymagania ISO 9003, Natomiast AQAP-131 „Wymagania NATO dotyczące zapewnienie jakości podczas kontroli końcowej” nie jest oparty na odpowiadającej mu normie ISO. AQAP ten daje minimum zapewnienia jakości dla finalnego produktu.

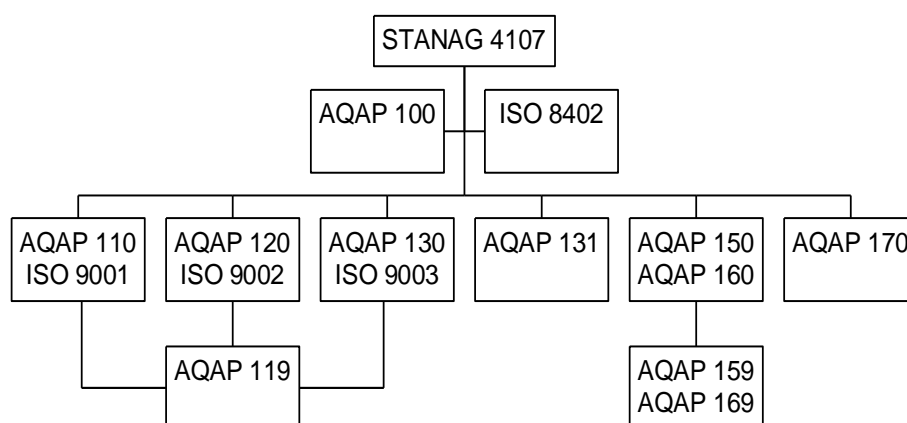
Ze względu na zwiększające się wykorzystywanie systemów komputerowych, został opracowany AQAP-150 „Wymagania NATO dotyczące zapewnienia jakości dla oprogramowania”, w celu określenia wymagań dla sterowania jakością w procesie tworzenia oprogramowania. AQAP ten stosuje się w połączeniu z AQAP-110. AQAP-150 nie jest oparty na odpowiadającej mu normie międzynarodowej. W roku 2000 został wydany nowy dokument standaryzacyjny NATO AQAP 160 " Zintegrowane wymagania NATO dotyczące zapewnienia jakości dla oprogramowania w całym okresie jego życia.

Kiedy wykonanie softwaru jest częścią wymagań kontraktu, AQAP-150 lub AQAP 160 powinien być stosowany w połączeniu z AQAP-110.

AQAP-119 „Przewodnik NATO do AQAP-ów -110, -120, -130” został opracowany w celu uzupełnienia normy ISO-9000-2. AQAP-159) „Przewodnik NATO do AQAP-159 został opracowany w celu wyjaśnienia AQAP-150.

AQAP-170 „Przewodnik NATO proces wydawania Rządowego Zapewnienia Jakości” jest przewodnikiem do przeprowadzania Rządowego Zapewnienia Jakości zgodnie z wymaganiami STANAG 4107 oraz ujednolica postępowanie w GQA pomiędzy krajami NATO.

PUBLIKACJE DOTYCZĄCE ZAPEWNIENIA JAKOŚCI STOSOWANE W NATO

Kryteria do stosowania wymagań związanych z zapewnieniem jakości

NATO-wskie publikacje zapewnienia jakości AQAP-110, AQAP-120, AQAP-130, AQAP- 131 i AQAP-150 są przygotowywane w celu określania wymagań kontraktowych, które ma spełnić wykonawca w zakresie zapewnienia oraz opisanie, wynikającego z kontraktu, zakresu nadzorowania (procesu GQA). Publikacje te różnią się zakresem wymagań i stosuje się je w różnych sytuacjach zakupu wyrobu.

Zastosowanie odpowiedniego AQAP-u zależy od typu i skomplikowania zamawianego wyrobu. Poziom wymagań zapewnienia jakości powinien być taki, aby uniknąć nakładania zarówno nadmiernych jak i niewystarczających wymagań na dostawcę. Wybór i zastosowanie odpowiednich wymagań zapewnienia jakości powinny przechodzić „proces eliminacji” zaczynając od decyzji, dotyczącej potrzeby stosowania AQAP-u i przechodząc do decyzji, czy AQAP-131 jest wystarczający. Jeśli AQAP-131 jest odpowiedni i wystarczający dla zamawiającego, to powinno to być wyszczególnione w kontrakcie.

Stosowane są wtedy, gdy istnieje potrzeba włączenia szczegółowych wymagań, dotyczących zapewnienia jakości do umowy oraz istnieje potrzeba przeprowadzenia procesu Rządowego Zapewnienia Jakości. Również ma to miejsce, gdy charakterystyki zamawianego wyrobu są takie, że jego zgodność nie może być oceniona po jego otrzymaniu. Proces GQA jest zatem formą nadzorowania jakości w celu spełnienia wymagań umowy, opartą na ryzyku związanym z wyrobem i dostawcą. Decyzję o nadzorowaniu jakości nad realizowanymi przedsięwzięciami, podejmuje się na podstawie oszacowanego ryzyka.

W aktualnej rzeczywistości gospodarczej, kiedy dąży się do zmniejszenia kosztów produkcji wyrobów problematyka zapewnienia jakości i kosztów jakości nabiera szczególnego znaczenia. Zapewnienie jakości obejmuje działania niezbędne do dostarczenia odbiorcy przekonania, że wyrób lub usługa będzie w satysfakcjonujący sposób spełniać zdefiniowane w kontrakcie wymagania. System zapewnienia jakości aktualnie funkcjonujący w resorcie obrony narodowej RP zakłada kontrolę i odbiór wojskowy, który nie jest oparty na analizie ryzyka związanego z wyrobem i dostawcą. Jest również procesem kosztownym i nieefektywnym. Obowiązujące w państwach członkowskich NATO systemy zapewnienia jakości funkcjonują na podstawie zasad określonych w publikacjach AQAP opracowanych przez Grupę Dyrektorów Narodowych Systemów Zapewnienia Jakości AC / 250. Są to nowoczesne systemy zbudowane zgodnie z koncepcją zakładającą:

- współpracę pomiędzy zamawiającym, użytkownikiem i dostawcą w zakresie zapewnienia jakości wyrobu;
- oparcie się w zakresie systemów jakości na normach serii ISO 9000;
- włączanie jako wymagań kontraktowych międzynarodowych norm ISO;
- dostosowywanie wymagań jakościowych do ryzyka związanego z realizowanym projektem (przedsięwzięciem);
- analizowanie i ocenę występującego ryzyka związanego z wyrobem i dostawcą w celu zapewnienia, że wymagania zawarte w umowie zostaną spełnione;
- nadzorowanie przez przedstawiciela zamawiającego systemu jakości dostawcy (a nie wyrobu) i to tylko w tych obszarach gdzie zidentyfikowano ryzyko;

Zorganizowany zgodnie z powyższą koncepcją system w sposób efektywny i wydajny zapewnia nadzorowanie jakości wyrobów projektowanych i produkowanych w poszczególnych państwach w tym połączonych, wielonarodowych projektów.

Podstawowy proces zapewnienia jakości wyrobu jakim jest nadzorowanie jakości u dostawcy w terminologii NATO nazywany jest Government Quality Assurance (GQA) / Rządowe Zapewnienie Jakości. Realizacja tego procesu jest podstawowym wymaganiem STANAGu 4107 „Wzajemna akceptacja procesu Rządowego Zapewnienia Jakości oraz stosowania Publikacji Standaryzacyjnych Zapewnienia Jakości” i obejmuje:

- zmniejszenie kosztów nadzorowania w tym kontroli jakości przy produkcji wyrobów;
- ujednoczenie zasad nadzorowania i odbioru przez przedstawicieli wojskowych;
- wzajemną realizację nadzorowania wśród państw członkowskich NATO.

NATO REQUIREMENTS REGARDING QUALITY ASSURANCE ON THE BASIS OF AQAP TYPE STANDARDISATION PUBLICATIONS

Abstract: The paper presents quality policy of NATO countries, which includes methods and tools for mutual quality assurance of supplies of goods being subject of international agreements and criteria for applying quality assurance requirements.

Recenzent: J KAŻMIERSKI